

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

145. Difficilis est illa quæstio, an si quis inualidè contraxit ob defectum consensus, vel cum impedimento dirimente, obtenta dispensatione, teneatur iterum consentire ante Parochum & testes? Ex p. ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76405](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76405)

absque alio nouo consensu, sed transire, & habere tantum vim sponsaliorum.

5. Non reticebo tamen hic apponere sententiam mediam, quam tenet Rebellius *part. 2. lib. 2. q. 10. sect. 6. num. 44.* asserens quod si contrahentes expressè pacifcantur, aliisque signis declarent, se velle, vt adueniente conditione, matrimonium statim fiat, si in eodem consensu saltem virtuali permanent, probabile est sine nouo consensu matrimonium fieri. Ita Rebellius.

6. Notandum est tamen, quod etiam stando in prima opinione requiritur, vt conditio adimpleatur coram Parocho, & testibus, vel vt Parochus, & testes cognoscant conditionem esse adimpletam. Ita Coninch, & Rebellius *vbi supra*, cum Basilio Pontio *de matrim. lib. 5. cap. 22. n. 8.* quidquid in contrarium asserat Sanchez *loco citato, n. 24.*

RESOL. CXLIV.

An vnus promittat matrimonium, & alius acceptet, non tamen repromittendo, maneat promittens obligatus?

Ex quo alij quatuor casus deducuntur circa promissionem matrimonij, & sponsalium? Ex part. 3. tract. 4. Ref. 243, alias 244.

§. 1. **A**ffirmatiuè respondet Sanchez *de matrim. tom. 1. lib. 3. dist. 5. num. 12.* vbi sic ait. Quando matrimonij promissio fit gratis, & liberatè, tunc altero acceptante promissionem, nec repromittente, solus promittens obligatur, quod si aliter post acceptationem diu distulerit repromissionem, & matrimonium perficere, censetur contemnere: atque ita qui promissit, manebit liber ex tacita remissione, quia cum promissio matrimonij mutuum ex se repromissionem exigat, vt alter se ei mutuo tradat in compensationem, & testibus. Ita Sanchez.

2. Sed contra illum stat Basilius Pontius *de matrim. lib. 2. cap. 4. num. 2.* vbi sic ait. Ego existimo nunquam esse posse promissionem futuri matrimonij gratuitam, & sine conditione repromissionis, & ex consequenti, si vnus promittat, neque alter repromittat tacitè, vel expressè, neutrum obligati: & affert rationem ex Gabriele Vasquez *in 3. part. tom. 4. dist. 4. de matrim. cap. 3. num. 33.* quia contractus matrimonij est instar contractus cuiusdam commutationis, & necessariò in se continet mutuum obligationem vtriusque, ita vt nemo velit, nec velle possit se tradere, nisi sub conditione, vt alter se ei mutuo tradat in compensationem, & obliget.

3. Ex his multa colligit Pontius contra Sanchez. Primò, promissionem futuri matrimonij non obligare ante acceptationem, neque ex iniustitia, neque ex fidelitate. Secundò, sponsonem matrimonij factam infanti fauore illius non esse firmam, vel ratam, neque expectandum tempus, donec ille velit repudiare, vel acceptare. Tertio, promissionem matrimonij etiam absenti fieri posse, neque in hoc seruari stipulationis solemnitas: attamen antequam acceptetur ab absente, posse reuocari, & non obligare; nec posse stipulari aliquem pro alio in hac promissione, ita vt recedere non liceat promittenti. Vnde non satis est, neque pater, neque mater, neque frater, neque soror, neque alij ad acceptandum eius nomine. Quarto, si viro promittente matrimonium eam promissionem fœmina acceptet, contractum sponsaliorum valere, neque esse necessariam

aliam repromissionem, quia cum promissio matrimonij non sit nisi sub conditione repromissionis, neque esse possit ipso, quod aliquis acceptat, significat velle se in futurum contrahere, cum non possit aliter promissionem acceptare, quæ est de matrimonio futuro. Hæc omnia Pontius aduersus Sanchez, sed quia fuerunt viri doctissimi, saltem ex principio extinsecò, vni quique suam opinionem efficit probabilem, & tutam in praxi.

RESOL. CXLV.

Difficilis est illa questio, an si quis inuoluit contractum ob defectum consensus, vel cum impedimento iuramento, obienta dispensatione, teneatur iterum consentire ante Parochum & testes? Ex part. 2. n. 15, & Misc. 1. Ref. 5.

§. 1. **A**liqui affirmatiuè respondent apud Sanchez & Ceuallos *vbi infra*, & nonnulli aliter docuit hanc sententiam Basilius Pontius *de matrim. lib. 5. cap. 6. n. 5.* Ioan. Gutierrez *tract. de matrim. cap. 76. num. 32.* Pet. Cenedo *in suis practiciis questionibus qu. 30. n. 11.* & in *Collectaneis ad Decretales, Collect. 8. n. 4.* Spino *in speculo iustitiam gl. 15. princ. n. 6.* Etæ *de cetera cetera l. xv. Paul. Comitulus in suis responsis, moral. lib. 1. quest. 120. n. 3.* & *quest. 122. n. 10.* qui aliter de hac controuerfia dedisse litteras ad Patrem Stephanum Tuccium Romanæ Penitentiarie Rectorem. Et cum confuleret se Pater Clementem VIII. Pontifex affirmatiuè respondit. Quare, addit Comitulus post Apostolicæ Sedis adiudicationem, tenuit esse amplius integrum de hac re secus opinari, & non solum autoritate, sed etiam rationibus staret hæc opinio. Nam Concilium Tridentinum absolute docet, matrimonia non posse valide contrahi, nisi coram Parocho & testibus. Ergo sublato impedimento requiritur etiam præsentia Parochi & testium, quando denuò celebratur matrimonium, cum tunc vetè contrahatur. Nec valet dicere quod ex hac opinione sequerentur multa incommode, præsertim scandalum, nam in tali casu non debent contrahi, sed petere dispensationem à Pontifice contrahendi sine præsentia Parochi, & testium ratione scandalii.

2. Verùm contraria sententia probabilior est, & illam in praxi sæpius consului, quam amplius sum, Andr. Victor, mutans sententiam *in Notis ad Manuale Martini Nauarri cap. 22. num. 70.* Franciscus Syluius *in addit. ad 3. part. D. Thom. quest. 45. art. 2. quest. 2. concl. 4.* Sanchez *de matrim. tom. 1. lib. 3. dist. 37. num. 3.* Possesius *de officio Curati, cap. 10. n. 24.* Rebellius *de oblig. iust. part. 2. lib. 3. quest. 9. part. 3. & 6.* Egidius de Coninch *de Sacram. dist. 14. d. 10. num. 83.* Reginaldus *in praxi, tom. 1. lib. 3. cap. 23. num. 183.* & Bonacina *de matrim. quest. 2. part. 3. num. 5.* & 6. præter Doctores, quos ipse citat, & Sanchez *vbi supra*.

3. Dico igitur, quod non teneatur iterum coram Parocho & testibus contrahere, qui semel coram eisdem contraxerunt, inualide tamen ex defectu consensus, vel occultum impedimentum dimissis, sed satis erit, quod rursus secretè vetè conscientiam, impetrata prius dispensatione impedimenti, nihil periculum sit, vt delegatur ab aliquibus impedimentum existente, celebrandum iterum est coram Parocho & testibus, maxime si ipse tale impedimentum nollent, quantumcumque alias esset occultum, quia cum ipsis constet in foro Ecclesiæ matrimonium esse nullum, non sunt testes valoris, sed nulli-

ratis matrimonij. Ita DD. citati. Ratio nostra conclusionis est, quia hic casus ceterum ipso exceptus, nec comprehensus in generali Concilij Decreto. Nam, secundum mentem Tridentini in illo loco, illud solum matrimonium dicitur clandestinum quod non potest probari in facie Ecclesie esse contractum: sed id, de quo agimus, non est tale, quia eodem modo potest probari in facie Ecclesie contractum, quo alia omnia. Ergo ex mente Concilij, nec clandestinum, nec irritum erit.

4. Restat modo respondere ad argumenta Comitoli. Ad primum dico, de illa responsione Clementis VIII. non constare authenticè, vel Summum Pontificem tunc respondisse, tanquam priuatum Doctorem. Ad secundum responderet, negando, tale matrimonium esse omnino nullum, nam fuit quidem validum secundum externam apparentiam, & quoad præsumptionem Ecclesie ignorantis impedimentum, in cuius facie contractum est. Ergo sufficit tantum renouare consensum, & non adhibere præsentiam Parochi & testium, quia fuerunt præsentibus externo contractui, & eorum præsentia requiritur, quando matrimonium contrahitur secundum omnes partes, non verò quando suppletur aliquis defectus occultus. De hac tota questione vide etiam Zambranum in suis decisionibus casuum conscientia, cap. 7. dub. 2. & Ricium etiam in suis decisionibus, part. 1. decis. 98. & Hieronymum Cevallos in speculo aureo opinionum commun. quest. 604. n. 28.

RESOL. CXLVI.

An matrimonium nullum ratione consensu ex parte vnus reualidetur postea, si ipse solus consentiat? Ex part. 5. tr. 13. & Misc. 1. Res. 87.

§. 1. **Q**uædam mulier nulliter ex parte consensu matrimonij inuit, post multum verò temporis copulam cum viro habuit, & intra se animum etiam habuit perficiendi matrimonium, post paucos verò dies amplius cum viro commisceri noluit, sed cum dicta mulier postea verè cum alio contraxisset, cum confiteretur, scilicet illa Confessarius quoddam tempore primi matrimonij in illud postea, ut dictum est, consensit, & cum viro copulam affectu maritali habuit, vnde noluit Confessarius illam absolueret, quæsierunt tunc à me quid faciendum?

2. Respondi quod pro Confessario, & validitate primi matrimonij stat doctrina Sanchez tom. 1. lib. 2. disp. 32. num. 12. quam ego sequutus sum in 3. pari tract. 4. resolut. 292. cui etiam adde Coninck de Sacram. disp. 24. dub. 10. Henriquez lib. 11. cap. 10. & alios penes ipsos. Probatur hæc opinio, quia consensus illius, qui verè, & legitime consensit, perseverat habitualiter, ergo adueniente consensu illius qui fidei consensit, reualidatur matrimonium.

3. Sed contrariam sententiam non minus probabilem esse iudico, quam tuetur Basilius Pontius de matrimonio lib. 4. cap. 24. & 25. & Gaspar Hurtadus de matrim. disp. 3. diff. 19. & 10. asserentes non sufficere, quod ille, cui defuit consensus verus, & legitimus, de nouo consentiat, sed necessarium esse, quod vterque de nouo consentiat. Et ita respondit Clemens VIII. Reçtori Romane Penitentiariæ Societatis. Ratio est, quia scilicet consensus illius, qui verè & legitime consensit, cessat omnino adhuc habitualiter permanere statim, ac alter fidei & illegitime consensit, quia qui verè consensit tantum, consensit saltem implicite vsque ad tempus, in quo alter fidei, aut illegitime consensit, & non ad vterius, & longius tempus, quia iam omnino superfluum

iudicat, aut saltem, ex quo alter fidei, aut illegitime consensit, absque dubio qui verè & legitime consensit, defisit ab eo consensu, seu intentione, & voluntate contrahendi quia credit contractum iam esse perfectum, ergo vt reualidetur de nouo contractus matrimonij, necessarium est vtrumque iterum de nouo consentire, ac proinde etiam, quod vterque de nouo exterius exprimat consensum; quia nemo antiqua expressione exprimit nouum consensum, sed hoc non accidit in casu, de quo loquimur, ergo, & ideo probabiliter consului potuisse supradictam mulierem absolui, & in secundo matrimonio relinquere.

RESOL. CXLVII.

Virum ad reualidandum matrimonium fidei contractu, sufficiat adhibere consensum post longum tempus.

Et notatur, quod licet in contrahendo matrimonio non sit necessarium consensum vtriusque coniugis simul tempore præstari, tamen exigitur similitas moralis, ita vt non magnum intervallum inter vnus & alterius consensum distet, magnum enim intervallum est, quando annus intercedit. Ex part. 3. tract. 4. Res. 291. alias 292.

§. 1. **D**E hoc casu olim interrogatus fui, nam quidam coram Parocho, & testibus, fidei matrimonium contraxerat, post autem decem menses verè, & ex animo contrahere volebat, quæsiuit à me, an post illud longum tempus sufficeret adhibere consensum, in scia neque de nouo consentiente vxore. Et tunc respondi affirmatiuè cum Sanchez tom. 1. lib. 2. disp. 32. n. 12. & 13. vbi sic ait. Tertio inferitur, satis esse fidei, vel metu consentiens potest verè assensum præbeat, quocumque temporis spatium interiecto, quia quando vnus adfuit consensus, oportet alterum absque longa mora consentire, vt prior consensus virtute maneat; in nostro casu, non tantum virtute, sed actu, & formaliter semper manet, cum semper qui verè consensit, æstimet valere matrimonium, & alterum habeat coniugem, petens, & reddens debitum. Nec opus est, vt iterum coram Parocho, & testibus celebretur hoc matrimonium, quia id est necessarium, quando omnino celebratur matrimonium, hæc autem tantum suppletur defectus interni consensu, vel alius defectus occultus, & iam externo contractui asserunt Parochus, & testes. Ergo, &c. Ita Sanchez, & alij penes ipsum, quibus ego addo Gutierrez de matrim. cap. 46. n. 14.

2. Notandum est tamen hæc obiter, quod licet in contrahendo matrimonio non sit necessarium consensum vtriusque coniugis simul tempore præstari, tamen exigitur similitas moralis, ita vt non magnum intervallum inter vnus, & alterius consensum distet, magnum verò intervallum Bartholomæus Ledesma de matrim. dub. 15. putat esse, quando annus intercedit, Henriquez lib. 11. cap. 3. num. 6. quando biennium intercedit. Sortis verò in 4. sent. dist. 27. quest. 1. art. 3. vers. sed alia hinc nascitur, & Lopez in instr. part. 2. cap. 39. §. quando septennium. sed melius Petrus de Ledesma de matrim. quest. 45. art. 3. dub. 2. asserit hoc prudentis arbitrio relinquere, attentis particularibus circumstantiis. Verum super hoc vide, si liber, & Gidium Coninck de Sacram. disp. 24. dub. 7. per totum.

RESOL. CXLVIII.

An qui fidei contrahit matrimonium, iterum teneatur verè, & ex animo contrahere?

Sup. hoc lege doctrinam Res. præterita.

Sup. hac in scia, &c. infra in Res. 177. §. vlt. sed lege eam per totam, & si liber lege supra doctrinam Res. 145.

Que non hanc sequitur, & infra in §. vlt. Resol. 177.